

[Ole Vig Jensen]

skal være muligt at komme frem til en løsning af dette problem.

Må jeg sige om det af venstre fremsatte dagsordensforslag, at det kan vi ikke stemme for fra radikal side. Vi må stemme imod. Jeg synes i øvrigt, venstre har haft en mindre heldig hånd med udformningen. Udtrykket »altovervejende« er jo et noget u håndterligt udtryk og vil give anledning til mange diskussioner, hver gang der er en provsteudnævneelse. Men jeg kan i øvrigt sige, og det bliver en gentagelse, at vi fra radikal side meget gerne ser, at vi tager spørgsmålet om hele proceduren vedrørende provsteudnævnelser op til nærmere overvejelse.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Også jeg vil gerne sige tak for debatten, vi har haft her i dag; vi finder, det er ganske godt, at vi har fået folkekirkens og vore kirkelige forhold i Danmark drøftet her i dag. Den megen interesse fra alle sider har jo vist, at det har været nødvendigt.

Med hensyn til dagsordensforslaget vil jeg gerne sige, at kristeligt folkepartis forslag, som jo kommer til behandling om ikke i næste uge, så i hvert fald om ganske kort tid her i tinget, netop går på, at menighedsrådene og provstiudvalgene skal have den fulde beføjelse til at indstille til biskoppen, hvilke provster man ønsker udnævnt, osv. Og hr. Burgdorf har ganske ret i, at venstres dagsordensforslag er intetsigende. Just fordi det er inetsigende, og just fordi jeg i formiddags indledede mit indlæg med at sige, at vi lagde ikke op til et dagsordensforslag, finder jeg, at det må være aldeles rigtigt, at vi, når dette lovforslag kommer til behandling, får den politiske debat omkring disse ting, og da det er sådan, at dagsordensforslaget er intetsigende og det andet kommer i næste uge formodentlig, vil kristeligt folkeparti ikke i dag stemme for venstres dagsordensforslag.

Kirkeministeren (Tove Lindbo Larsen):

Jeg har kun nogle meget få besvarelser her i tredje omgang, og det er til hr. Steffensen, som gav udtryk for, at han havde sagt med hensyn til tvangsforflytninger, at man ikke skulle gå videre ad den vej. Jeg vil gerne sige, at jeg tager det meget seriøst med hensyn til høringsproceduren, og jeg afventer fortsat

disse svar fra denne høringsprocedure, men samtidig – og dette være også sagt til hr. Brøndsted – er det da klart, at alle de bemærkninger, der er kommet omkring denne sag i dag, naturligt bliver hørt og indgår i en samlet vurdering, så det er altså ikke overflødige ord, man har sagt på dette område.

Endelig helt konkret til dette spørgsmål om den udsendte høring omkring tjenestemandslovens § 43 må jeg sige, at jeg afventer fortsat, og det gælder også, hvad angår svarene omkring sognemedhjælperne. Jeg må derfor vente med at tage stilling til dette spørgsmål, indtil svarene foreligger.

Så vil jeg lige til slut sige, at flere har givet sig af med at vurdere mine to taler, den første og den anden, og det er min opfattelse, at besvarelsen på en forespørgsel både skal være teknisk og økonomisk, og så må de øvrige politiske besvarelser komme i anden omgang.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Brøndsted (V) (se foran)
forkastedes, idet 45 stemte for, 62 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ny- og ombygning af Det kgl. Teaters Gamle Scene og om planlægning af opførelse af et nyt skuespilhus for Det kgl. Teater.

(Lovforslag nr. L 149. Fremsat 29/1 81).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Birte Weiss (S):

Selv om det kan være fristende at indlede en debat om Det kgl. Teater med nogle generelle erklæringer om teaterkunstens og her specielt om nationalscenens store betydning for dansk kulturliv, så vil jeg afstå fra det i dag. Denne betydning er nemlig for længst blevet erkendt, og den er simpelt hen bag-

[Birte Weiss]

grunden for det store udredningsarbejde, som er gået forud for lovforslaget om 175 mill. kr. til ombygning af Gamle Scene. Det er netop, fordi vi med glæde i øvrigt vedkender os det sceniske udtryk som en uundværlig del af det moderne menneskes oplevelses- og erkendelsesgrundlag, at vi i 1978 nedsatte et målsætningsudvalg for Det kgl. Teater. Det er af samme grund, at vi nu tager skridt til at forbedre de urimeligt dårlige bygnings- og arbejdsforhold, der eksisterer på Det kgl. Teater på Kgs. Nytorv.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at den gamle bygnings helt utilstrækkelige prøvofaciliteter og lokaleforholdene i det hele taget i praksis i det daglige er en uoverstigelig hindring for en rationel drift af teatret. Egentlig må man vel sige, at det er lidt af et mirakel, at der hver dag under disse forhold kan stables en forestilling på benene. Prøver på scenen kombineret med nødvendigheden af opsætning af kulisser til aftenens forestillinger gør arbejdsgangen meget usmidig, blot for at tage et enkelt eksempel.

Jeg vil også godt sige, at den efterhånden meget berømte transportvej for kulisserne via kafkaske gange, via trapper, slidsker, tage og vinduer naturligvis også gør det daglige arbejde til et kompliceret, tidkrævende, men også dyrt puslespil. Bygningsforholdene i det hele taget er af en sådan art, at det kræver megen opfindsomhed og stor snilde hos alle medarbejdergrupper overhovedet at få hverdagen til at lykkes.

Med ombygningen opnår vi således tre ting. Bygningen bliver reddet, driften bliver mere rationel, og hvad der er langt det vigtigste: opfindsomheden og snilden kan blive brugt til det egentlige, nemlig på forestillingernes kvalitet og på det kunstneriske udtryk. I dette ligger der samtidig, at en lang række af de u hensigtsmæssige regulativer, som er opstået på grund af den vanskelige drift, vil kunne fjernes. En del af disse indviklede ordninger er indført netop som en slags nødforanstaltninger for overhovedet at få det belastede hus til at fungere. Når huset nu bygges om, vil de være overflødige. Derfor er det en selvfølge, at regulativer af denne karakter må falde væk.

I den offentlige debat har man beskæftiget sig meget med den kendsgerning, at de tre kunstarters nære bygningsmæssige fællesskab opgives med dette lovforslag. Enkelte har

endda kaldt det en overraskende kovending, at ministeren i forslaget taler om en placering af det nye skuespilhus et andet sted end Kgs. Nytorv. For en ordens skyld vil jeg derfor citere, hvad jeg som socialdemokratiets ordfører sagde om dette spørgsmål ved forespørgselsdebatten den 8. februar 1979 – jeg citerer fra sp. 6156:

»I socialdemokratiet løber vi ikke fra det kommissorium, vi gav ved arkitektkonkurrencen. Den endelig stillingtagen til bevarelsen af de tre kunstarter under samme tag på Kgs. Nytorv venter vi med, til vi gennem konkurrencens resultat har set, om det overhovedet er muligt, til vi har set, om det overhovedet er hensigtsmæssigt, og til vi har set, om det overhovedet er byplanmæssigt forsvarligt.«

En række undersøgelser har nu siden vist, at det store projekt på Kgs. Nytorv ikke var praktisabelt. Derfor er det ikke, sådan som nogle har skildret det, en forbløffende socialdemokratisk kovending, at vi nu har et lovforslag på bordet som det, vi behandler i dag. For det, vi gør med lovforslaget i dag, er at tage kendsgerningerne til efterretning og så i stedet finde andre veje til at løse nationalscenens uomtvisteligt store bygningsproblemer.

I den forbindelse vil jeg godt understrege socialdemokratiets ønske om, at bygningen af et nyt skuespilhus fastholdes som et aktuelt behov. Vi vil desuden gerne medvirke til, at fremførelsesmulighederne i byggeperioden bliver så lidt problematiske som muligt. I den forbindelse er vi godt tilfredse med, at teatret allerede nu har lejet lokaler i Kvindernes Bygning i Niels Hemmingsensgade til det, man kan kalde en mellemstor intimsce-
ne.

Jeg vil i øvrigt godt bede ministeren bekræfte, at hun synes, det er en god idé, at Comediehuset finder anvendelse som en slags åbent teaterværksted, hvor halvprofessionelle teatergrupper kan få fremførelsesmuligheder i kortere eller længere perioder.

Endelig vil jeg godt slå til lyd for, at Det kgl. Teater knytter skiftende husforfattere til sig. Nationalscenen har en ekstraordinært stor forpligtelse til at fremme ny dansk dramatik, og en af vejene er at knytte talentfulde forfattere til sig, sådan at man kan fremme en udvikling også af et dramatisk talent.

[Birte Weiss]

Endelig vil jeg lige pege på, at man i målsætningsudvalget bruger udtrykket »hele landets teater«. Vi ønsker også i socialdemokratiet, at Det kgl. Teater skal fungere som sådant. Det vil betyde flere turneer og transmissioner fra Det kgl. Teater.

Med disse bemærkninger vil jeg godt anbefale lovforslaget til en hurtig behandling, og jeg vil gerne føje til: der er hårdt brug for det.

Mette Madsen (V):

Da folketinget åbnede den 3. oktober i 1978, sagde statsminister Anker Jørgensen på SV-regeringens vegne – Folketingstidende 1978–79, sp. 17:

»Regeringen vil søge en løsning, der kan sikre Det kgl. Teaters fremtid til gavn for hele landet. Den skal bygge på, at de tre kunstarter fortsat holdes samlet, at Det kgl. Teater organiseres, så det får friere muligheder for at tilrettelægge sin virksomhed bl. a. med hensyn til gæstespil, at der fortsat skal være adgang for TV til at transmittere fra Det kgl. Teater, og at der sker en omlægning af driftsformen, som sikrer en mere hensigtsmæssig drift af teatret.«

Disse ord står venstre stadig ved. Derfor må vi klart afvise § 2, der indebærer en opsplitning af de tre kunstarter.

Venstre vil ikke afvise, at vor nationalscene kan behøve en ny skuespilscene, og vi håber også, at den lykkelige dag engang vil oprinde, da vi får råd til at bygge den, men som tiderne er, må vi i første omfang koncentrere os om den hårdt tiltrængte ombygning og modernisering af Gamle Scene, en ombygning, der samtidig vil løse nogle af Nye Scenes problemer.

Men for at give grønt lys for bevillinger hertil, så resultatet bliver pengene værd, mener venstre, det er helt nødvendigt, at en række betingelser opfyldes.

For det første: ombygningen skal tilrettelægges således, at man bevarer mulighederne for senere at kunne fortsætte ned langs Holmens Kanal, den dag vi har råd til en ny scene for skuespillet.

Ombygningen må endvidere indebære bedre forhold for radio- og TV-transmissioner, da dette er en af måderne til i højere grad end hidtil at gøre Det kgl. Teater til hele landets teater. I det hele taget må det

overordnede mål for Det kgl. Teater være, at det kunstneriske arbejde på teatret i videst muligt omfang må være tilgængeligt for hele befolkningen, uanset hvor i landet man har sin bopæl.

Men Det kgl. Teaters problemer er jo ikke kun bygningsmæssige. Derfor må venstre for det tredje betinge sig, at alle overenskomster og reglementer opsiges og genforhandles med det resultat, at man får en smidig og rationel arbejdsgang. Det er da også den enstemmige indstilling fra målsætningsudvalget, der omfattede såvel ledelse som alle personalegrupper på teatret.

For det fjerde må Det kgl. Teater omdannes til en § 2-virksomhed, da dette vil give en langt bedre udnyttelse af teatrets ressourcer, og det var da også det, der lå i det citat fra statsministerens åbningstale i 1978, som jeg indledte med.

Endvidere må vi have helt klar besked på, hvor stor rationaliseringsgevinsten vil blive. Det kan ikke læses af bemærkningerne, og det er også svært at se i rationaliseringsundersøgelsen, der for øvrigt endnu ikke officielt er oversendt til folketingets medlemmer.

Vi må naturligvis også have en fysisk-økonomisk kapacitetsvurdering eller sagt på jævnt dansk: en plan over, hvordan byggeriet kan styres effektivt. Kan det i det hele taget lade sig gøre at foretage et så komprimeret byggeri på den skitserede tid?

Sidst, men ikke mindst: hvilke planer har ministeren for teatrets aktiviteter i ombygningsperioden? Må jeg i denne forbindelse tilføje, at venstre ikke er særlig positiv over for, som ministeren nævner i bemærkningerne, at udvide teatrets driftsformer, medens vi står midt i en så gennemgribende ændring af teatrets forhold, som der her er tale om.

Det er mig meget magtpåliggende at understrege, at alle disse betingelser ikke må tages som et udtryk for en vrangvillig indstilling fra venstres side, tværtimod. Venstre ønsker at bevare Det kgl. Teater, vi ønsker i så høj grad som overhovedet muligt at gøre det til hele landets teater, og derfor ønsker vi naturligvis også, at Det kgl. Teater skal være en moderne og velfungerende arbejdsplads. Det kgl. Teaters historie er lang, og hvad det kunstneriske angår, har Det kgl. Teater lige siden den gloriøse Grønnegadetid givet det danske folk uvurderlige glæder og inspirationer, samtidig med at det er blevet en facet i

[Mette Madsen]

vor nationale identitet, som vi med rette kan være stolte af.

Men hvad det bygningsmæssige angår, så har der bortset fra Eigtveds første fine hus været kludret og klumret, hver eneste gang man har indskibet sig i forbedringer. Og det er et sådant resultat af selv de bedste hensigter, venstre denne gang ønsker at undgå.

Gerda Møller (KF):

Det kgl. Teater har en anseelse ude omkring i verden på grund af dets tradition og historie. Sådan siger den amerikanske operasanger Sherrill Milnes, som netop i disse dage synger på Den Gamle Scene, og som er en af verdens største nulevende barytonsangere. Det er dejligt at høre, og det vil mange i befolkningen give ham ret i.

Vi i den konservative gruppe er da heller ikke det mindste i tvivl om, at det ville være et tab for Danmark, om ikke vi var i stand til at bevare den kulturperle, som nationalscenen er, og fastholde og videreføre dens rige traditioner med de tre kunstarter, opera, skuespil og ballet, holdt samlet. Jeg tror, at mange helst havde set dem fortsat holdt sammen på Kgs. Nytorv i det kvarter, som teatret passer så godt ind i. Men når nu dette ikke kan lade sig gøre, er vi tilfredse med, at forslaget bygger på, at Den Gamle Scene fortsat skal ligge, hvor den ligger, og at det omliggende kvarter bevares.

Til gengæld er vi noget tvivlende over for, om det virkelig vil lykkes at holde de tre kunstarter samlet, når det nye skuespilhus, som ministeren har i tankerne at bygge, skal ligge et helt andet sted i byen. Men lad os nu se, hvornår det kommer op at stå. Det kommer nok til at vente nogen tid endnu med den økonomiske krise, landet befinder sig i og efter alle solemærker at dømme fortsat vil befinde sig i mange år endnu, desværre.

Men vi vil dog ikke forhindre ministeren i at få udarbejdet en plan for placering af et eventuelt nyt skuespilhus, og derfor siger vi også ja til den ekstra million efter § 2, men gør udtrykkeligt opmærksom på, at vi ikke dermed føler os bundet til også til sin tid at gå ind for projektet. Måske vil der trods alt vise sig mulighed for at bevare alle tre scener i det gamle kvarter. Det vil vi tage stilling til, altså selve det nye skuespilhus, når det konkrete forslag ligger på bordet.

Men vi er altså parate til at bevilge det nødvendige beløb til ny- og ombygning af Gamle Scene, så projekterings- og bygningsarbejderne kan komme i gang som planlagt efter forslaget. Det finder vi er langt vigtigere end at ofre penge på de forskellige ambitiøse projekter, som ministeren går svanger med, og vi går da også ud fra, at der ikke bliver råd til dem på budgetterne fremover, hvis det foreliggende lovforslag går igennem.

Når vi siger »det nødvendige beløb«, er det, fordi vi ikke føler os overbevist om, at det lige netop er 175 mill. kr., der skal bruges. Det kunne jo være, at man kunne klare sig med et mindre beløb og alligevel nå et tilfredsstillende resultat; det vil vi da i hvert fald have lov til at komme tilbage til under udvalgsarbejdet.

Der er gået endeløse diskussioner, undersøgelser, konkurrencer og overvejelser gennem den sidste halve snes år forud for dette lovforslag. Det finder vi meget beklageligt, for det har kostet både tid og penge, penge, der har været ofret, om ikke til ingen verdens nytte, så dog til dels forgæves, fordi resultatet endte med at blive, at man har måttet forlade tanken om et samlet teaterkompleks på Kgs. Nytorv, således som vel både idékonkurrencen og projektkonkurrencen byggede på. Og vi beklager det, så meget mere som nogle af de skønne spildte kræfter og penge kunne have været sparet, hvis man i sin tid havde fulgt vort råd om at udskrive konkurrencen på et bredere grundlag.

Forhåbentlig får ministeren nu tilslutning til sit forslag, så Gamle Scene ikke alene bevares, men også sikres de nødvendige bygningsmæssige forudsætninger for, at to af vore væsentligste udtryksmuligheder, operaen og balletten, kan overleve, og det er kun muligt, hvis de får tilfredsstillende arbejdsbetingelser. Vi ved, hvor vanskelige forhold teatrets personale har haft at arbejde under på grund af utidssvarende prøvescener og kulisseforhold, men vi ved også, at de gældende arbejdsmæssige aftaler og overenskomster har hindret den fleksibilitet, der er nødvendig for at få de bevilgede ressourcer udnyttet rationelt.

Derfor er vi helt enige med ministeren i hendes anmodning til finansministeriet om at opsig alle relevante overenskomster og regulativer m.v. vedrørende personalernes ansættelses- og arbejdsvilkår med henblik på gen-

[Gerda Møller]

forhandling, således at arbejdet på teatret kan tilrettelægges mere hensigtsmæssigt og økonomisk, og vi har bemærket os, at personaleorganisationerne har udtrykt deres forståelse for nødvendigheden heraf.

Så er der kun tilbage at håbe på et for alle tilfredsstillende resultat, og med disse ord skal jeg tilsige forslaget mit partis velvilige behandling.

Poulsgaard (FP):

Der er mange mennesker, der rundt i landet har en drøm. Der er nogle erhvervsfolk, der drømmer om, at det skal blive bedre tider for erhvervslivet. Der er nogle landmænd, der godt kunne tænke sig, at de fik i det mindste balance i regnskabet. Der er lønmodtagere, der godt kunne tænke sig at bygge lidt til huset, og de kunne tænke sig at få et videobånd, eller hvad ved jeg.

Men landet stander i våde, og det er træge tider, og reallønnen går ned for disse mennesker; skatter og afgifter tager mere og mere. Vi har været vant til at køre på en førsteklassebillet; det går ikke så godt længere. Vi skal måske ned på en fællesklassebillet.

I den situation er det lidt fantastisk, at de mennesker, der er så privilegerede, at de arbejder på Det kgl. Teater, og hvoraf langt størsteparten, må man forvente, er der af lyst og interesse for teatret, nu her kommer og siger: nu skal vi have 175 mill. kr. Altså man vil have nye skatter og afgifter ind. De har en drøm på Det kgl. Teater om at bygge om. Jeg har besøgt Det kgl. Teater, og jeg indrømmer da blankt, at det er ikke ideelle arbejdsforhold, men jeg kan forsikre de ansatte på Det kgl. Teater om, at der også er mange produktionslokaler, landbrugsbedrifter og købmandsforretninger, der heller ikke er ideelle arbejdslokaler, men vi er nødt til at fortsætte. Og kunstnerne på Det kgl. Teater har – det vil jeg da give de forrige ordførere ret i – beriget dette land. Man kan beklage meget, at man ikke har haft nogle flere radio- og TV-transmissioner fra Det kgl. Teater, men det har beriget dette land, det har kunnet gå, og det kan også gå fremover og skal gå fremover, indtil vi får råd til disse ambitiøse projekter. Og med den regering, vi har, har det jo nok lange udsigter.

Og så er det jo altså en lille smule fantastisk at sidde og høre på her, at fru Birte

Weiss siger, de har nogle udviklede ordninger. Nej, det er ikke det, der er fantastisk at høre på, for de har nogle meget udviklede ordninger, men det er fantastisk at høre på fru Birte Weiss, fru Mette Madsen og i og for sig også fru Gerda Møller. I kan da ikke i ramme alvor tro på det, I selv står og siger, at hvis vi nu får bygget dette nye skuespilhus, kan vi få nogle bedre aftaler med personaleorganisationerne. I kan da ikke i ramme alvor tro på, at vi får en rationaliseringsgevinst. Hvad har man i Danmarks Radio? Der har man bygget ud over alle bredder. Man har haft rationaliseringseksperter til at rende rundt alle mulige og umulige steder, men resultatet er blevet flere ansatte og færre produktioner.

Vi kan tage postterminalen, hvor man jo også skulle bygge og spare merarbejde. Hvad blev det? Selvfølgelig kan man ikke fravriste disse grupper de goder, de har tilkæmpet sig. Det lyder i mine ører, som om man lige så godt kunne sige: vil I rende rundt og tro på julenissen også?

Men vi tror stadig væk på, at kunsten nok skal overleve i Danmark, og vi tror, at hvis man ville give folk lov til at udfolde sig kunstnerisk – men det må man jo heller ikke, for vi kan jo bare se nu sidst med Jesper Klein; han kan jo drive teater uden tilskud, og det er simpelt hen en forbrydelse. Men hvis man lod sådanne folk komme til, gik det måske ikke så dårligt.

Ingerlise Koefoed (SF):

I socialistisk folkeparti er vi meget godt tilfreds med, at den forrige plan om at bygge et meget stort teaterhus midt på Kgs. Nytorv nu er skrinlagt. Lige meget hvor flot og hvor smukt det hus var blevet, så ville det have ligget som en hund i et spil kegler dér på stedet, og det ville have grebet endnu mere forstyrrende ind over for kunstakademiets virksomhed og kunstakademiets bygninger end det foreliggende forslag.

Dertil kommer, at det efter vores mening var blevet alt for dyrt, for der er andre teatre end Det kgl. Teater her i landet. Der er andre meget vigtige teatre, og der er meget få penge til teater, og det kan ikke være rigtigt at bruge så mange penge på nationalscenen, som man her havde tænkt sig.

[Ingerlise Koefoed]

Om selve lovforslaget vil jeg sige, at vi kan støtte planerne om ombygningen. Vi mener, at det vil lette teaterarbejderne meget, og at det er meget vigtigt, at man får lettet teaterarbejdernes arbejdsforhold. Vi mener, at det vil give opera og ballet og sikkert også skuespillet meget bedre kår, end de hidtil har haft.

Også for operaen, balletten og skuespillet er det nemlig vigtigt med denne ombygning. Der er, som alle her vel ved, dårlige akustiske forhold i teatret. Der er steder, hvor man ser dårligt, og jeg mener, det er vigtigt, at der bliver gjort noget ved dette.

Men jeg er ude af stand til i dag at vurdere, om tallet 175 mill. kr. nu også er det rigtige tal. Det forekommer os nok lidt rigelig højt, men vi vil meget gerne se nærmere på det i udvalget og måske få nogle flere detaljer at vide om, hvad det egentlig indeholder, hvad ekspropriation eller erhvervelse af de ejendomme, som man skal have fat i, vil komme til at koste.

Om § 2 vil jeg sige, at den er vi meget tvivlende over for, for ikke at sige, at vi er temmelig afvisende over for den, og det er ikke så meget den ene million, det drejer sig om, men det er på grund af følgerne af denne ene million. Vi havde faktisk gerne set, at det lovforslag, vi behandlede i dag, kun var en lov om ny- og ombygning af det gamle teaters Gamle Scene. Hvis man bevilger denne million, så bliver følgen jo altså, at vi får et nyt teater i København, og jeg vil ikke sige, at der ikke er behov for et nyt teater med mange spændende sceniske muligheder, med muligheder for store scener og intime scener og forskellige former for tilskuerplacering, og hvad ved jeg, men jeg spørger mig selv, om det hører til under nationalscenen, om det ikke er et helt andet sted, under en helt anden regie, man skulle have sådan et nyt teater. Det er rigtigt, at nationalscenen skal fornys. Den skal have gode kræfter, og den skal have mulighed for at eksperimentere og også gerne, som fru Birte Weiss sagde det, for at fastknytte en forfatter til teatret. Men jeg vil påstå, og jeg vil vove at blive ved at påstå, at de vigtigste nyskabelser inden for teaterverdenen foregår ikke på Det kgl. Teater, og de skal heller ikke foregå dér. Der er mange gode kræfter, der er mange fine ideer, og der er mange fine kunstnere også uden for nationalteatret, ikke mindst i

de små grupper, i øvrigt også inden for børneteateret, som Det kgl. Teater jo ikke gør så forfærdelig meget ud af, og vi tror altså mere i SF på fornyselsen derfra end fra det statslige kgl. Teater. Derfor stiller vi os meget tvivlende over for, at det er nødvendigt at bygge et nyt dramatisk teaterhus til nationalteatret.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Måtte jeg først sige et par bemærkninger om det, som fru Birte Weiss som ordfører for socialdemokratiet var inde på, at ligegyldigt hvordan man ellers prøver at bortforklare det, så er sandheden jo den, at der med dette er sket en fuldstændig nyorientering med hensyn til, hvad der skal ske med Det kgl. Teater.

Den socialdemokratiske politik på dette område, som den var formuleret af den tidligere kulturminister Niels Matthiasen, gik jo ud på ikke alene at bevare, som det stadig væk er planen fra regeringens side, Det kgl. Teater under en enhedsledelse, men det skulle også være under samme tag, og det er en hel nyorientering. Man kan nok blive lidt betænkelig ved, at man så hurtigt og så nemt tilsyneladende kan skifte politik på dette område, men lad dette nu bare være sagt til indledning.

Selve det lovforslag, vi behandler i dag, har to elementer. For det første beder ministeren om at få en bevilling strækkende sig over en række år frem til midten af 1980'erne. Den sidste bevilling skulle bruges i 1986 og omfatte i alt 32 mill. kr., og disse penge, i alt 175 mill. kr., skal bruges til ombygning af de bygninger, der findes på Kgs. Nytorv, og som bruges af Det kgl. Teater.

Om dette skal jeg sige, at vi i den radikale gruppe er indstillet på at bevilge disse penge.

Det næste er derefter, at man beder om at få bevilget nogle penge til at lede efter en byggeplads. Det er med vilje, jeg ikke bruger ordet byggegrund, for der er jo ingen ledige grunde i den geografiske omegn, man taler om, nemlig omkring Kgs. Nytorv, så det må jo blive en byggeplads.

Om dette vil jeg sige: vi vil også fra den radikale gruppes side anbefale, at ministeren får disse bevillinger, men jeg bliver nødt til i anledning af bemærkningerne at understrege, at den radikale gruppe på ingen måde ved at bevilge disse penge til at lede efter en bygge-

[Bernhard Baunsgaard]

plads har bundet sig til derefter at ville bevilge et eller andet beløb til at bygge dette nye teater til måske mange hundrede millioner kroner. Det vil vi til sin tid tage stilling til. Jeg føler, at det er nødvendigt at understrege det med den måde, det er omtalt på i bemærkningerne.

Med hensyn til driften konstaterer ministeren, at man nu også har opgivet den plan, der var fremme om, at Det kgl. Teater ikke blot skulle være landets teater, men også, hvad man jo heller ikke kan snakke sig fra, i høj grad er et københavnsk teater, og at man derfor lokalt burde give tilskud til det. Så fortsætter ministeren om driften, at man vil vende tilbage og bede om yderligere bevillinger til driften. Vi erkender fuldt ud, at man må tilrettelægge driften af Det kgl. Teater på en sådan måde, at man får mest muligt kunstnerisk ud af de bevillinger, der er på 130 mill. kr., men igen føler jeg, at det er nødvendigt, fordi man har formuleret sig, som man har, at understrege, at vi ønsker fra den radikale gruppes side i dag ikke at tage stilling til et forøget driftsbudget. Vi vil gerne overveje det til sin tid, men vi vil ikke fanges på, at vi ved at stemme for dette forslag har sagt noget som helst om, at vi er parate til at pøse flere penge i driften af Det kgl. Teater. Ja, når jeg bruger ordet pøse, ligger der i det ikke noget nedvurderende.

Selve planen med dette hele landets teater er vel, at det forhåbentlig i fremtiden i højere grad skal opfattes netop som landets teater. Men så må jeg understrege, at det forudsætter, at man på Det kgl. Teater tager en anden stilling til transmissioner. Det er først og fremmest derigennem, vi kan få fornemmelsen af, at det er hele landets teater.

Må jeg så sige, at når man vil reservere Gamle Scene fortrinsvis til ballet og opera, reserverer man Nye Scene til skuespil foreløbig og måske altid.

Må jeg også gøre opmærksom på, hvilke trange kår man i handicapåret byder folk, der er handicappede. Det er i dag sådan, at af de 2.500 pladser, der udbydes hver aften i Det kgl. Teater, tillader man kun én kørestol. Det er dem forbudt at komme i Nye Scene. Må jeg meget kraftigt henstille, at man sætter så megen alvor bag det, at man deltager i handicapåret, at man åbner op, så handicappede får muligheden for at komme i det teater, man siger er hele landets teater; det er

vel også de handicappedes. Man må kunne lukke op, man må opgive alle tanker om, at en handicappet skal være bundet til en bagvæg i sin kørestol, for at de, der ikke er handicappede, kan komme ud i tide.

Arne Melchior (CD):

Jeg er helt enig med hr. Bernhard Baunsgaard i, at det foreliggende forslag markerer en kovending, en helt betydelig ændring i regeringens og socialdemokratiets politik for Det kgl. Teaters vedkommende. Det skal hverken kulturministeren eller regeringen eller fru Birte Weiss høre nedsættende ord om fra min side. En del af mit partis bestræbelser, langtfra alle, går jo netop ud på at få socialdemokratiet til at ændre politik på en række områder, så det er vi helt tilfredse med.

Jeg har efterlæst, hvad der er sagt om Det kgl. Teater i de sidste mange år, og dér har CD helt klart gennemgående sagt, at muligheden for at bevare tredriften, som jo burde være en femdrift, fordi vi mangler operette- og musicalgenrerne, ikke er til stede. Så altså en kompliment for det. Det er modigt gjort af kulturministeren at tage konsekvenserne dels af de økonomiske, dels af de politiske omstændigheder, der nu engang hersker.

Jeg er meget bedrøvet over, at vi har dette forslag, som jo er fremsat en af de sidste dage i januar måned, til behandling så sent som midt i marts. Det siger mig, at vi ikke bliver færdige i indeværende samling. Det er så stor en sag, og det er nødvendigt at involvere så mange områder, også sådanne, som ikke er omtalt i forslaget, at jeg forudser en flod af spørgsmål og en lang række nødvendige debatter med og uden eksperter i kulturudvalget. Men da mit parti er meget interesseret i, at sagen gennemføres, vil vi give udvalget den idé, at vi, hvis vi ikke bliver færdige, må tage sommeren til hjælp, således at vi ikke skal starte forfra i en ny samling, men at, når efterårssamlingen begynder, udvalget er færdig med sit arbejde og forslaget kan gennemføres. Kan det gøres hurtigere, medvirker vi som sagt gerne.

Jeg vil gerne antyde, hvad der må inddrages i debatten. Der må inddrages antallet af forestillinger, der spilles pr. år. Af den plan, vi modtog med posten i går, som omfatter dagene 15.-25. marts, tror jeg, viser det sig,

[Arne Melchior]

at Det kgl. Teater på 13-14 spilleaftener på sine 2 scener opfører i alt 10 forskellige forestillinger – jeg taler ikke om opførelser, men om forskellige forestillinger; jeg så, at der var nogen tvivl i embedsmandslogen. 10 forskellige forestillinger på så få dage med alle de skift, det giver anledning til, med alle de omkostninger, irritationer for kunstnere og for det øvrige personale, det må give anledning til, det kan ikke være rigtigt.

Et andet stort emne, der må inddrages, er naturligvis abonnementsordningens indflydelse på repertoirevalget, sammensætningen og mængden af forestillinger.

Først når man har alt dette gennemarbejdet, kan man tage stilling til, hvilke ombygninger der er mere nødvendige end andre, og hvilke der er absolut nødvendige.

Må jeg om økonomien i forslaget sige, at hvis vi fjerner de 15 mill. kr., som er blevet dømt til at dække indkøb af naboejendommen, fra de 175 mill. kr. og desuden fjerner 23 mill. kr., som er beregnet til nyanlæg, og når man trækker momsen fra og i øvrigt dividerer med de 17.000 m², som forslaget omfatter, det drejer sig om at ombygge, så kommer vi til en kvadratmeterpris på 6.500 kr. uden moms. Dette forekommer mig urealistisk, men jeg indrømmer klart, at jeg er ikke ekspert på området. Må jeg henvise kulturministeren til at tage en drøftelse med f. eks. energiministeren, men også gerne med statsministeren, der jo også har hjulpet dette lovforslag lidt på vej og altså omskiftningen i socialdemokratiets kgl. Teater-politik. Tal med de to kolleger, om den socialdemokratiske nyorientering med hensyn til konkurrence hjælper. Jeg henviser naturligvis til oliekoncessionsforhandlingerne. Man er nu kommet så vidt, at man gerne vil have flere konkurrenter for at få nogle bedre resultater.

Vi må under udvalgsarbejdet kræve, mit parti må kræve – jeg håber, at mange vil være med – at der bliver en mulighed for en række forstandige folk på dette område, herunder en række firmaer, for at se på denne sag og give en bedømmelse af de udgifter, som meget uspecifiseret er angivet i forslaget. Jeg personlig tvivler på, at dette store beløb er nødvendigt, men under alle omstændigheder: må vi få at vide, hvad vi kan få for 100 mill. kr.? Så vil jeg gerne bruge noget af det, der spares, dels til gode TV-indretninger i rummet, således at det, flere ordførere har

talt om som hele landets teater, kan tilgodeses, dels til afhjælpning af det problem, hr. Bernhard Baunsgaard rejste vedrørende de handicappede. Det vil jeg være med til at bruge nogle penge på. Nu hvor vi har radiorådets nye formand siddende både i kulturudvalget og i Det kgl. Teaters tilsynsråd, må der jo være gode muligheder for at få relationerne imellem de to institutioner til at gå op i en højere enhed.

Vi må altså kræve specifikation, vi må kræve konkurrence om det, således at udvalget får en rimelig baggrund for at bedømme, om udgiften, der her er nævnt, er berettiget med hensyn til sin størrelsesorden. Jeg tror, Det kgl. Teater vil være meget godt hjulpet med et væsentligt mindre beløb end det i forslaget indeholdte.

Wilhelm (VS):

175 mill. kr. er også en slags penge, ikke mindst når det drejer sig om kulturområdet, hvor antallet af millioner sædvanligvis kan tælles på én hånd. Men den beslutning, kulturministeren her lægger op til, har i virkeligheden langt større økonomisk rækkevidde. De 175 mill. kr. er kun første etape. Det samlede projekt kan man nok roligt forudse vil blive godt på den anden side af den halve milliard i dagens mønt.

Vi er ikke modstandere af, at der over en årrække ydes mere end en halv milliard på at forbedre rammerne for teaterlivet. Vi er heller ikke modstandere af, at der opretholdes en landsscene eller landsscener – i modsætning til landsdelsscenerne – med rammer, som gør det muligt fortsat at fremføre også et klassisk repertoire inden for alle tre kunstarter, som hidtil har været rummet på Det kgl. Teater. Man kan vel endda sige, at når der ydes årlige tilskud til driften af denne institution på nu omkring 120 mill. kr., så er det dårligt købmanskab ikke at foretage de investeringer, som kan sikre et virkelig godt resultat af sådanne betydelige driftstilskud.

Vi finder, at fordelingen af de statslige kulturpenge burde ændres. Vi finder, at der er et klart misforhold inden for den givne samlede beløbsramme mellem tilskuddene til Det kgl. Teater og støtten til al øvrig teatervirksomhed, i ganske særlig grad til børneteateret, og jeg kunne da også nævne den slet ikke eksisterende åbne scene. For den sags

[Wilhjelm]

skyld er der også et misforhold mellem beløbet til Det kgl. Teater og støtten til så mange andre kulturelle udfoldelser, f. eks. musiklivet, spillefilmsproduktionen, for slet ikke at tale om kortfilmsproduktionen.

Holder vi os til teatret, kan jeg henvise til den mere udførlige redegørelse for VS' synspunkter, som kom frem ved behandlingen af teaterloven i 1976 og ved den forespørgselsdebat om Det kgl. Teater, som fandt sted den 25. november samme år, hvor vores ordfører var fru Litten Hansen. Her gjorde vi os i øvrigt til talsmænd for det synspunkt, at Det kgl. Teaters helt specielle stilling burde ændres, så at Det kgl. Teater kom ind under teaterloven, i sin egen paragraf naturligvis; men på alle de områder, hvor der ikke er grund til en speciel stilling, kunne det med stor rimelighed komme ind under teaterloven, et synspunkt, som blev modtaget ret positivt af den daværende kulturminister, Niels Matthiasen.

Ud over en meget omfattende økonomisk beslutning lægger ministerens forslag op til, at der tages stilling til spørgsmålet om opdeling og adskillelse af Det kgl. Teater i en opera- og balletscene og et skuespilhus. Vi kan give vores principielle tilslutning til denne opdeling og denne adskillelse. Vi har ikke i de mange års debat, der har været om det problem, mødt noget overbevisende argument imod en sådan opdeling, og vi tror faktisk, at den er en af forudsætningerne for at smidiggøre strukturen og komme den overflødige del af et ledelsesdemokrati til livs.

Når vi siger, at vi foretrækker en ganske anderledes fordeling af den samlede kulturstøttepulje, er det måske på sin plads at antyde muligheder for at løse landsscenens problem uden et projekt til en halv milliard kroner eller mere, inklusive et nyt skuespilhus.

Jeg vil godt pege på muligheden for at inddrage Det ny Teater i en løsning, eventuelt som et sådant landsteaters opera- og balletscene. Det ny Teater har størrelsen, det har faciliteterne, det har meget stor lagerplads, det har sale, det har øverum, det har efter de sagkyndige en velegnet akustik, det har tidligere også haft en balletskole, det har der altså været plads til, og det er i lange tider ikke benyttet til det, det faktisk kan yde og rumme. Det er i lange tider ikke benyttet til stort andet, end hvad der kunne være opført i Brøndsalen i Frederiksberg Have. Sam-

tidig er det en bygning i forfald, og det betyder, at man inden for få år stiler imod enten en nedlæggelse af denne gamle teaterbygning – der har jo allerede været raslet med trusler om, at det skulle gøres til et Irma supermarked – eller en ombygning og en opretning for et stort beløb, mere end de adskillige hundrede millioner kroner, som til den tid er brugt på den tofasede landssceneløsning, ministerens forslag lægger op til.

Det forekommer mig, at det er så meget mere oplagt at inddrage Det ny Teater i vurderingen af løsningsmulighederne, som Preben Lassen i et interview i det seneste nummer af Teater-, Film- og TV-fagbladet kraftigt antyder, at der skal nedlægges et eller flere teatre inden for den storkøbenhavnske landsdelsscene.

Vi mener, at undersøgelse af en sådan løsningsmulighed nødvendigvis må ske inden den ombygning af Gamle Scene, som ministerens § 1 her lægger op til, fordi det jo bliver afgørende for, om det skal være opera- og balletscene, eller om det skal være skuespilhus. Det er klart, at VS' holdning under det fortsatte arbejde med dette lovforslag vil afhænge betydeligt af, om man får undersøgt sådanne alternative muligheder.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Ja, jeg synes, at dette øjeblik må fejres. Det er en af de sjældne lejligheder, hvor der er betydelig overensstemmelse mellem VS og CD. Jeg tror, at det vil interessere kulturministeren, i hvert fald hr. Wilhjelm og en del andre, at jeg tillader mig at læse op fra Folketingstidende, 8. februar 1979, sp. 6174, hvor jeg som ordfører for CD sagde:

»Vi tænker os altså for en periode at flytte skuespillet bort fra Kgs. Nytorv. Om perioden skal være 2, 3, 4 eller 5 år, kan alle mulige forhold afgøre, bare man kommer i gang. Der behøver ikke engang træffes endelig beslutning om, hvor længe det skal være. Vi vil flytte skuespillet uden at bygge endnu en ny teaterbygning til eksempelvis allerbedst Det ny Teater på Vesterbro. Dette teater har i adskillige år været i både kunstneriske og økonomiske vanskeligheder og er blevet reddet af, at vi skaffede den storkøbenhavnske landsdelssceneordning, men jeg tror, at Det ny Teater vil være et egnet rum, også place-

[Arne Melchior]

ret et geografisk egnet sted. Det har visse mindelser i det ydre om teaterrummet på Kgs. Nytorv. Skuespilscenen skal så være en afdeling under Det kgl. Teater, gerne under ledelse af en vicedirektør, som jo meget gerne kan være Det ny Teaters nuværende chef, hvis han er interesseret, og hvis han findes egnet, og Det kgl. Teaters skuespilchef, og det er klart, at denne ledelse tillige kører Comediehuset i forsøgsperioden.«

Jeg synes, jeg ville dokumentere denne overensstemmelse. Jeg påstår på ingen måde, at hr. Wilhjelm har efterlæst dette, den ulejlighed skal ikke alle gøre sig. Jeg er glad for at se, at vi er to om denne tanke.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Det er ikke, fordi vi absolut skal være uenige med CD, hvis de skulle slumpe af sted med at sige noget fornuftigt en gang imellem, men på grund af hr. Arne Melchiors udlægning vil jeg godt lige understrege, at det, vi tænkte os, ikke var en midlertidig løsning. Vi vil gerne have undersøgt, om Det ny Teater kan indgå i en permanent løsning, fordi alternativet er, at Det ny Teater simpelt hen forfalder.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti er tilfreds med, at planerne om det nye store skuespilhus er skrinlagt, og vi er derfor også tilfredse med lovforslagets § 1 om ombygning af Det kgl. Teaters Gamle Scene.

Vi er indstillet på at bevilge disse penge ud fra den kendsgerning, at der må ske noget nu, for at Det kgl. Teater ikke skal, jeg havde nær sagt falde sammen. Det er jo allerede tidligere blevet nævnt, hvor nødvendigt det er at få udbedret tingene derovre, og man har også tidligere nævnt de tungtvejende grunde for at bevare vores nationalscene, og dem tilslutter vi os ganske. Men jeg synes nok, jeg må tilføje, at skal vi bevare ikke bare forestillingen om, at Det kgl. Teater er for hele befolkningen, men også opleve det i virkeligheden, så er det nødvendigt, at vi sørger for, at TV-transmissionerne fra Det kgl. Teater ud til vort folk i langt højere grad bliver en mulighed. Det vil jeg gerne at vi får pointeret også ved denne lejlighed.

Hvad angår § 2 i forslaget, har vi forståelse for, at det er nødvendigt for ministeren i finansårene 1981 og 1982 at anvende det omtalte beløb til udarbejdelse af en plan for placering af et nyt skuespilhus. Jeg må dog som hr. Bernhard Baunsgaard stærkt understrege, at kristeligt folkeparti ikke dermed har givet endeligt tilsagn til noget som helst vedrørende dette, men vi har givet tilsagn om, at vi vil være med til at give ministeren den mulighed, for vi finder, at det er nødvendigt, for at ministeren kan komme videre i planerne med udbygningen i øvrigt. Når der foreligger et eller andet resultat af dette arbejde, må vi tage stilling til dette forslag til den tid, men vi vil give tilslutning til forslaget.

Mølgaard (DR):

Jeg skal hverken gøre noget videregående kulturpolitisk eller teaterpolitisk indlæg ud af retsforbundets kommentarer til det foreliggende lovforslag, hvor fristende det end kunne være.

Retsforbundets gruppe anerkender, at Det kgl. Teaters faciliteter i dag ud fra enhver betragtning er utilfredsstillende. Det gælder kunstnerisk, det gælder arbejdsteknisk, og det gælder økonomisk. Bygningerne og inventaret, man skulle måske sige: maskinet eller det manglende maskinel, er håbløst urationelt, uøkonomisk og uacceptabelt for alle teatrets interessegrupper, aktører, administrativt og teknisk personale, for teaterledelse og i overraskende mindre grad publikum, der jo får forbløffende meget teater ud af de faciliteter, men i høj grad for samfundet og skatteborgerne er det utilfredsstillende med den nuværende tilstand.

Når dette er sagt samt medgiven af, at der er baggrund for et politisk initiativ til afhjælpning, må jeg imidlertid udtrykke en betydelig usikkerhed over for regeringens udspil på både den ene og den anden måde, usikkerhed over for de store bevillingsbeløb, om end der tidligere har været højere bud i den henseende med det tidligere gigantiske projekt, der også arkitektonisk og byplanmæssigt må bedømmes som velanbragt i arkivskuffen, dér skæmmer det ikke. Men også det nuværende bevillingsbeløb er meget betydeligt og det i en tid med knaphed på offentlige bevillinger, ja, hvor næsten alt andet end

[Mølgaard]

forsvar og erhvervsstøtte må nøjes med nul- eller minusløsninger bevillingsmæssigt. Også de andre teatre må opleve bevillingsknaphed. Tænk blot på børneteatrene og eksperimentalteatre.

Vi føler som sagt usikkerhed over for det store bevillingsbeløb, men sandelig også over for projektet som sådant, om det er fornuftigt med et selvstændigt skuespilhus. For dette er der unægtelig kun tale om en planudarbejdelse, så stor afstandtagen vil vi i hvert fald ikke anlægge over for forslaget indhold på det punkt. Men hele projektet nærer vi i øjeblikket en usikkerhed over for af et sådant omfang, at vi må kulegrave mangt og meget under udvalgsarbejdet, inden vi tager endelig stilling.

Også vi ønsker en nærmere redegørelse for planerne for aktiviteterne i ombygningsperioden. Også vi ønsker nærmere dokumentation for, hvilke rationaliseringsgevinster der kan opnås med projektet. Også vi ønsker garanti for, at disse faktisk også kommer samfundet – eller om man vil: teaterdriften – til gode og ikke blot i kraft af uændrede overenskomster og uændret antal stillinger forsvinder som den noksom bekendte rationaliseringsgevinst i postterminalen. Den fik jo nærmest modsat fortegn.

Også vi ønsker sikkerhed for bedring i vilkårene for formidlingen af den i store træk offentligt betalte kunststudfoldelse i teatret til hele befolkningen via radio og TV, mod betaling fra Danmarks Radio til teatret først og fremmest, mere end til de ansatte. Også vi ønsker sikkerhed for rationel drift i fremtiden, garanteret ved en frigørelse af teatret fra det statslige bevillingssystem knude bånd.

Vi vil gerne gå endnu videre end venstre, der vil have teatret gjort til en § 2-virksomhed. Det er et fremskridt i forhold til nu, det anerkender vi, men ikke nok. Jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at DSB hører til § 2-virksomhederne, hvor den irrationelle bevillingspraksis, der gælder sådanne virksomheder, gør det til en økonomisk katastrofe, at der kommer mere publikum, flere passagerer. Jeg skal da også bemærke, at post- og telegrafvæsenet turde være en dokumentation for, at § 2-virksomheders økonomiske handlefrihed ikke giver frihed til det funktionsmæssigt rationelle for en ledelse af denne type virksomheder.

Lad os få analyseret, hvad der er helt nødvendigt for rationel drift, om en minimumsløsning kunne stilles op uden at blive alt for dyr i forhold til udbyttet. Lad os også foretage en alternativ vurdering og se ministerens forslag i lyset heraf. Vi ønsker en cost-benefit analyse af dette projekts fordele og bagdele og alternativets ditto med indregnede ekstraomkostninger til vedligeholdelse, mandskab osv. ved den u hensigtsmæssige driftsform. Vi ønsker også en bedømmelse af projektets egentlige samfundsomkostninger i det omfang, vi i en sådan beregning kan tillade os at modregne sparet arbejdsløshedsunderstøttelse i anledning af den aktivitet, der igangsættes.

Er projektet i øvrigt fornuftigt driftsøkonomisk set skulle en af det nuværende snærende bevillingssystem frigjort teaterledelse ved en garanti for et bloktilskud af den størrelse, som der nu engang måtte være politisk flertal for her i folketinget, kunne iværksætte projektet, simpelt hen fordi det er det rationelle og det driftsøkonomisk rigtige. En sådan beslutningsmodel ville være langt at foretrække fremfor nu at yde meget betydelige anlægsbevillingsbeløb med lovning på, men ingen sikkerhed for senere opnået besparelse.

For øvrigt mener vi på linje med målsætningsudvalget i sin tid, at lokalområdet, hovedstadsområdet, må bidrage særligt til økonomien i dette teater på linje med forholdene på landsdelsscenerne.

Den ønskelige analyse af projektet bidrager vi meget gerne til under det forestående udvalgsarbejde.

Ministeren for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Jeg vil gerne sige tak for den meget positive og den meget velvillige modtagelse, dette lovforslag har fået i langt det overvejende antal af partierne.

Jeg er meget glad for, at der overensstemmende er en erkendelse af, at den fysiske tilstand, den danske nationalscene i øjeblikket befinder sig i, ikke er anstændig, og at det haster med at reparere på skaden. Vi kan simpelt hen ikke være bekendt at fortsætte, som det er nu, og det er også fuldstændig uøkonomisk. Planerne om om- og nybygning af Det kgl. Teater har jo været meget længe undervejs, og jeg er derfor meget tilfreds

[Ministeren for kulturelle anliggender]

med, at der hos så mange af ordførerne er udtrykt en positiv holdning til, at der skal handles her og nu.

Der er stillet en lang række spørgsmål til mig, og jeg vil gerne besvare et væsentligt antal af dem, blot vil jeg gøre opmærksom på, at for en del spørgsmåls vedkommende er besvarelsen for så vidt allerede givet i den rapport, som målsætningsudvalget har afgivet efter afslutningen af sit arbejde, den rapport, der kom i 1979.

Fru Mette Madsen spurgte om en række ting, og hun satte det som en betingelse for sit partis tilslutning til planen, at man kunne bevare muligheden for, at en ny skuespilscene kunne komme til at ligge bag ved Det kgl. Teaters Gamle Scene, det, vi har vænnet os til at kalde Holmens Kanal-løsningen. Til fru Mette Madsen kan jeg sige, at der er intet teknisk til hinder for, at man til sin tid kan placere det nye skuespilhus i Holmens Kanal. Der er heller intet teknisk til hinder for, at man kan placere det nye skuespilhus på Stærekassegrunden, altså virkeliggøre det, der var vinderprojektet. Disse to placeringer er jo blevet meget indgående analyseret igennem konkurrenceforløbet, men kan naturligt komme til at ligge ved siden af de forslag, som vil blive resultatet af den undersøgelse om mulige alternative placeringer for et skuespilhus, som vil blive foretaget, dersom dette lovforslag vedtages. Den endelige afgørelse om skuespilhusets placering træffes naturligvis først ved sagens næste forelæggelse i folketinget.

Så taler fru Mette Madsen om aftaler og overenskomster, og om det kan jeg sige, at det jo fremgår både af bemærkningerne til lovforslaget og af min fremsættelse, at også jeg tillægger en revision af regulativer og aftaler og overenskomster meget stor vægt. Det var også et hovedpunkt i den store teaterdebat i 1976, hvor fremskridtspartiets forespørgsel jo led et lykkeligt skibbrud. Men heldigvis er vi nu i en situation, hvor vi kan handle, og hvor vi er parate til at handle.

Jeg må for den gode ordens skyld sige, at vi jo ikke ensidigt kan ændre et stort personales vilkår ved diktat. Det forholder sig med disse genforhandlinger som med alle andre forhandlinger, at det er forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter, og at man skal forhandle sig til enighed. Jeg skal også gøre opmærksom på, at det vil være nødven-

digt at aftale særlige overenskomster i byggeperioden, hvor arbejdsvilkårne jo vil blive specielle.

Med hensyn til fru Mette Madsens ønske om, at Det kgl. Teater skal overgå til at blive en § 2-virksomhed, må jeg gøre opmærksom på, at det er blevet vurderet i målsætningsudvalget, og at man dér ikke fandt, at det var nogen løsning. Desværre har det ikke været muligt at gennemføre en medfinansiering af Det kgl. Teater fra kommunal side, hvad jeg beklager meget, og derfor er Det kgl. Teater stadig væk en statsinstitution, men jeg har naturligvis intet imod i udvalget også at drøfte organisationsformen for Det kgl. Teater i fremtiden.

Fru Mette Madsen havde som et punkt »rationaliseringsgevinster«. Også det er et spørgsmål, jeg vil kunne oplyse meget direkte og konkret om i udvalget. Vi har jo en rapport om rationaliseringsarbejdet, og der er tale om betydelige besparelser, måske nok ikke helt så store, som man på forhånd havde kunnet ønske sig. Rapporten er meget omfattende, og kulturministeriet har faktisk endnu ikke haft råd til at trykke den, men det er da klart, at materialet er til rådighed og kan stilles til rådighed. Det er også tænkeligt, at vi må finde frem til at præsentere det i en kortere form, hvor de foreslåede rationaliseringsforanstaltninger, planen for gennemførelsen, aftalemæssige og bevillingsmæssige forudsætninger, driftsmæssige fordele o. lign. bliver fremstillet konkret.

Endelig taler fru Mette Madsen om aktiviteterne i ombygningsperioden, og fru Mette Madsen siger, at hun ikke ønsker nogen udvidelse i en periode, hvor aktiviteterne vil få ændrede fysiske forhold. Til det vil jeg nu sige, at jeg forestiller mig det bestemt muligt, at man kan udvide skuespilaktiviteterne, og jeg lægger megen vægt på, at man i den periode, hvor Det kgl. Teater bliver nødt til at arbejde under unormale forhold, i det mulige omfang lægger meget stor vægt på turnévirk-somhed, netop fordi jeg finder det så væsentligt, at Det kgl. Teater manifesterer sig som hele landets teater. Når jeg siger »i det mulige omfang«, er det naturligvis, fordi en turnévirk-somhed er kostbar, og vi skal have en samlet plan til at hænge sammen med de forhåndenværende bevillinger, men det er i hvert tilfælde hensigten.

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Hvad turnévirkomheden angår, har adskillige i deres taler været inde på det vigtige i, at Det kgl. Teater ikke bare benævnes, men også i virkeligheden fremtræder som hele landets teater, og man har talt meget om TV-transmissionerne, som jeg skal vende tilbage til. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det har været muligt i indeværende år at fordoble antallet af turnéforestillinger, og at dette forhøjede niveau vil blive holdt, og jeg synes, at det er en vigtig side af teatrets funktion, stadig væk i det mulige omfang.

Til fru Gerda Møller vil jeg gerne sige tak for en meget positiv og meget konstruktiv behandling af lovforslaget. Jeg takker også for den velvillige holdning til at bevilge det nødvendige beløb. Det siger sig selv, at de konkrete detaljer vil blive indgående vurderet i udvalget. Også jeg lægger naturligvis den største vægt på, at vores opera og ballet skal overleve. Vi har jo så gode og store traditioner på disse områder, at det er fuldstændig afgørende.

Til fru Ingerlise Koefoed vil jeg bare sige dette ene, at der også skal foregå eksperimenterende virksomhed på Det kgl. Teater. Jeg kender meget vel denne holdningsmæssige adskillelse, hvor man forestiller sig, at nytænkning kun kan foregå, om jeg så må sige ved græsrodderne, om end det måske er et lidt banalt ord, og at en etableret institution ikke kan præstere nytænkning. Deri er jeg fuldstændig uenig, og jeg er aldeles sindet, at Det kgl. Teater skal have muligheder for nytænkning og for i sig selv at være en inspirerende faktor i dansk teaterliv, ikke alene, hvad det også skal være, det teater, som bærer vore meget værdifulde traditioner.

Jeg kunne måske i den sammenhæng besvare det spørgsmål, som fru Birte Weiss rettede til mig, idet hun bad mig bekræfte, at Comediehuset skulle fungere som et åbent teaterværksted. Dette bekræfter jeg meget gerne, og jeg vil henvise til målsætningsudvalgets krav til Det kgl. Teater om, at der gennem eksperimentelle udfoldelsesmuligheder tilføres dansk teaterkultur nye initiativer og ny inspiration. Lad det svar også være rettet til fru Ingerlise Koefoed: dette er en vigtig del af Det kgl. Teaters egen virksomhed.

Da det blev besluttet at leje lokaler i Kvindernes Bygning for at få en lidt større scene end den, Comediehuset har kunnet byde på,

var det helt klart, at vi ønskede at bevare Comediehuset netop for at have et sådant åbent værksted, hvor kunstnere, som på forskellig måde bidrager til scenekunsten, kunne arbejde sammen.

I denne sammenhæng vil jeg også gerne sige til fru Birte Weiss, at det er mit ønske, og det er mit store håb, at det kan virkeliggøres, og jeg mener, at det må kunne virkeliggøres, at Det kgl. Teater ansætter, hvad fru Birte Weiss kalder en husforfatter. Det, der her er tale om, det er at fremme dansk dramatikens mulighed for, danske dramatikeres mulighed for at komme i et så nært samarbejde med scenens kunstnere, at der bliver skabt mere dansk dramatik. Jeg mener, at det er et perspektiv, som senere hen med bedre lokalemæssige muligheder vil kunne udvides betydeligt til et samarbejde mellem skuespillere og elever, mellem unge dramatikere, scenografer, instruktører, teatermalere, og hvad vi har af kunstnere, som bidrager til den endelige forestilling, og som må kende hinandens vilkår og hinandens forudsætninger, hvis deres anstrengelser skal ende med et samlet resultat. Men som sagt: ja til fru Birte Weiss, Comediehuset vil være til rådighed for aktivitet af denne type.

Til hr. Bernhard Baunsgaard vil jeg gerne rette et par bemærkninger om denne understregning, som også hr. Arne Melchior tog del i, af en fuldstændig nyorientering i socialdemokratiets politik med hensyn til dette spørgsmål. Jeg vil gerne understrege, at det er praktiske forhold og alene praktiske forhold, der gør, at vi har vendt os fra planen om at opføre et omfattende, sammenhængende skuespilhus nær Kgs. Nytorv, men at vi ikke på nogen måde forestiller os en adskillelse imellem kunstarterne. Det vil stadig være muligt at opføre skuespil på Gamle Scene, ligesom det kommende skuespilhus også forudsættes anvendt til musikdramatiske forestillinger, som vil være bedst egnede dertil. Nationalscenens administration skal fortsat være en enhed, og alle teatrets produktionsafdelinger skal også samles på det samme sted, nemlig i den ny- og ombyggede Gamle Scenes bagfaciliteter. Det er altså alene afviklingen af forestillinger, der planlægges gennemført på den måde, at Gamle Scene fungerer fortrinsvis som opera- og balletscene og det nye skuespilhus fortrinsvis for

[Ministeren for kulturelle anliggender]

skuespil, at man ikke har det samme tag, men stadig en enhed.

Jeg vil gerne sige, at det er de reaktioner, vi har kunnet få fra partierne under vores forhåndsdrøftelser, de reaktioner, der gav os en klar fornemmelse af, at vi ikke kunne regne med en vilje til at færdiggøre det, jeg vil kalde det store, samlede projekt, inden for en tidsramme, som overhovedet kunne beregnes, og hvor også fru Mette Madsens tilkendegivelse i dag var således, at det var en eller anden gang i fremtiden, når vi får råd, der gjorde, at jeg fandt det uforsvarligt at anmode folketinget om at måtte anvende 12 mill. kr. og 2 år til en generalplan. Derfor skar jeg igennem og sagde: lad os nu få den om- og nybygning af Gamle Scene, som vi ved vi har brug for, og da der har vist sig store praktiske vanskeligheder, bl. a. på grund af betydelige nedrivninger omkring Kgs. Nytorv, vil vi lede efter en egnet placering af et skuespilhus.

Ganske kort skal jeg til slut give svar på et par spørgsmål om driften. Under ombygningen vil driften naturligvis blive præget af, at der vil være opførelser på andre scener, dels andre scener her i København, dels, som jeg lagde vægt på, en turnévirkosomhed.

Til hr. Arne Melchior vil jeg sige, at Det kgl. Teater ikke på nogen måde kan undvære sin abonnementsordning, men at forhandlinger, der gør det så fleksibelt som muligt at tilrettelægge opførelserne, således at succeser får deres fulde chance, naturligvis vil blive foretaget. For øvrigt vil jeg sige til hr. Arne Melchior, at succeser, der ikke er udspillet, jo står øverst på listen for en genoptagelse i den efterfølgende sæson.

Om TV-transmissionsmulighederne vil jeg kun sige, at de fysiske muligheder vil blive meget kraftigt forbedrede ved omlægningen, men at antallet af mulige TV-transmissioner naturligvis også er afhængigt af andre forhold, bl. a. muligheden for at erhverve rettigheder, hvilket navnlig gælder forestillinger med udenlandske ophavsmænd.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg skal nok gøre det kort, selv om det altså ikke er en kort bemærkning.

Jeg er meget forbavset over at høre ministeren stå her og på en måde tilrettevise mig for en holdning, som jeg skulle have udtrykt

her, og som jeg aldeles ikke har udtrykt. Det kan godt være, at ministeren har hørt det, hun troede at jeg ville sige, men ministeren må have hørt dårligt efter.

Jeg sagde for det første noget om, at der er andre teatre end Det kgl., andre vigtige teatre. Jeg sagde ikke noget om, at Det kgl. Teater ikke var et vigtigt teater. Jeg sagde for det andet:

»Vel skal nationalscenen fornys og også have mulighed for at eksperimentere f. eks. ved, som fru Birte Weiss sagde, at knytte en husforfatter til sig.«

Og så fortsatte jeg:

»Men de vigtigste nyskabelser foregår ikke her.«

Jeg har ikke sagt et ord om, at der ikke skal foregå eksperimenter og nyskabelser og alt muligt andet på Det kgl. Teater. Hvis jeg troede, der ikke skulle det, tror jeg slet ikke, jeg ville være spor interesseret i at få ombygget Det kgl. Teater, for så kunne det få lov til at halte videre, som det selv ville.

Det var den ene ting. Så vil jeg godt sige, at jeg er lidt ked af og lidt forbavset over at høre, at de planer, som lå på bordet og stod fremme som modeller for et års tid siden eller mere, og som altså nu ikke skulle blive til noget, måske alligevel vil blive taget op af skuffen igen; i hvert fald vil de blive stillet op sammen med de andre planer, man altså skal komme med.

Så må jeg spørge mig selv: hvis det er tilfældet, er det så rigtigt, at vi nu går i gang med denne ombygning? Vil der så ikke være noget ved den ombygning, der er helt overflødig, hvis vi alligevel går tilbage til de oprindelige planer? Nu tror jeg heller ikke på, at de planer nogen sinde bliver til noget, men jeg kan ikke rigtig få tingene til at hænge sammen mere.

Endelig vil jeg spørge ministeren, da hr. Arne Melchior jo lovede, at vi næppe kunne blive færdige i denne sæson og derfor måtte komme ind til sommer også og snakke om Det kgl. Teater: hvad er årsagen til, at dette lovforslag, som vi hørte om første gang i et samråd en af de sidste dage før juleferien – og hvor ministeren var så venlig at fortælle os om de nye planer og om Det kgl. Teater og om ombygningen – først bliver fremsat den 29. januar? Det kan jeg måske endda forstå, men at det først kommer til første behandling i dag og dermed bliver vanskeligt at

[Ingerlise Koefoed]

færdiggøre, det kan jeg ikke rigtig forstå, og det ville jeg egentlig godt have en forklaring på.

Mette Madsen (V):

Venstre har i dag, som ved hver eneste debat gennem de sidste mange år, stillet som en ufravigelig betingelse for at give grønt lys for bevillinger til en modernisering, som vi naturligvis gerne ser, at man fik genforhandlet alle reglementer og overenskomster.

Svar på det kommer ministeren lidt halvhjertet med. Jeg synes, ministeren kryber udenom, for det blev sagt lidt svagt, at ministeren selvfølgelig tillagde nye aftaler megen vægt, og der står også i bemærkningerne, at man vil indlede disse forhandlinger.

Men hvilket resultat vil ministeren acceptere? Det svar blæser stadig i vinden, og det er en ting, vi fra venstre i hvert fald vil have meget klart på bordet og vurdere, inden vi kan gå ind for en ombygning.

Jeg sagde nogle bemærkninger om, at venstre ikke var alt for positiv over for at udvide teatrets budget i en ændringsperiode, og ministeren prøvede at pådutte mig, at dermed ville venstre ikke have yderligere turnévirk-somhed. Jeg synes, det er meget uretfærdigt. Alle og enhver ved, at venstre til enhver tid har arbejdet for så mange turneer, som det overhovedet var muligt at få inden for teatrets budget.

Fru Birte Weiss sagde, at man ikke havde ændret stilling; det havde ikke været en køvendig. Men når man ser på forespørgselsdebatten fra februar 1979, hvor man taler om de tre kunstarters forbliven sammen, ser man, at daværende kulturminister Niels Mathiasen bruger 3-4 hele spalter til på en meget smuk måde at fortælle om, hvorfor det er så vigtigt, at vi bevarer de tre kunstarter under samme tag. Han får i denne tale sagt meget om, hvor vigtigt det er at bevare denne del af Danmarks kulturelle identitet.

Jeg vil gerne spørge ministeren om, hvordan et parti, hvordan en regering på så kort tid fuldstændig kan overse et så smukt og et så dybt engagement i det, vi taler om i dag.

Så har ministeren henvist til betænkningen. Om denne betænkning vil jeg gerne sige, at vi var en kreds af mennesker, der sad i godt og vel et år og skulle tilrettelægge Det kgl. Teaters fremtid. Jeg tror, den hellige lid

brændte i os. Vi vidste, at gennem mange år var den ene betænkning efter den anden blevet udarbejdet, men var endt på den hylde, hvor de nu står og samler støv. Jeg tror ikke, vi et øjeblik drømte om, at det ville ske med denne betænkning, men den er på vej derop, fordi den indebar også, at der skulle laves en ændret lov om Det kgl. Teater, og det siger ministeren nu at der ikke skal.

Det er en af de ting – ja, nu brænder den røde lampe, og jeg må vende tilbage om lidt, når der kan blive en kort bemærkning, for jeg vil gerne slutte med at sige et par ord om, at denne betænkning ikke må ende på en hylde og samle støv. Det er den alt for god til.

Poulsgaard (FP):

Det er faktisk sjældent, at jeg er glad for en socialdemokratisk kulturminister, men i dag var jeg faktisk lidt glad for kulturministeren, for jeg synes, kulturministeren sagde det helt rigtige.

Nu havde tre ordførere, fru Birte Weiss, fru Mette Madsen og fru Gerda Møller, sagt, at de aftaler og regler ville blive en fantastisk gevinst, og jeg imødegik jo. Og dér siger ministeren ganske rigtigt: vi kan ikke ændre de aftaler ved noget diktat. Vi ved i hvert fald, at så længe vi har en socialdemokratisk regering og minister, så bliver de fagforeningsdominerede. Derfor vil der selvfølgelig ikke blive den mindste gevinst i det. Det skal ministeren have tak for.

Men så forundrede det mig, det, ministeren siger i fortsættelsen. Ministeren sagde – hvis jeg har fået det noteret rigtigt ned – at hun ganske præcis kunne sige, hvilke rationaliseringsgevinster der vil blive. Så længe ministeren ikke ved, hvad aftaler der kommer i stand – for som ministeren ganske rigtigt sagde, kan vi ikke ændre dem ved dikta-ter – så kan jeg ikke rigtig komme til at forstå, hvordan ministeren så ganske præcis kan sige, hvilke rationaliseringsgevinster der vil blive.

Så er jeg også utryk, meget bange, for denne her huspoet, eller hvad det nu er, man vil til at have ansat dernede. Hvis det skal være noget à la »Pollemænd, kom hjem« eller sådan et makværk, der også skal til at være dér, så skulle vi hellere lade være med det.

[Poulsgaard]

Jeg tror ikke på, at man kan skrive på bestilling, at den hellige ild, som fru Mette Madsen omtalte, kommer dér. Måske kunne vi få en eller anden dramatiker igen i Danmark, så kan vi altid antage hans værker ved teatret. Men at tilknytte en mand og så sige: nu skal du skrive på bestilling, det tror jeg godt nok ikke rigtig på.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg har nogle bemærkninger i anledning af det, ministeren sagde i sidste omgang.

Men når fru Birte Weiss som socialdemokratisk ordfører prøver at sige, at det er rigtigt nok ikke noget særlig nyt, at socialdemokratiet går ind for det, så er der grund til at understrege, at det er det. Det er formentlig socialdemokratiet selv, der træffer deres beslutninger, så jeg synes, at man hellere skulle begrunde det positivt i stedet for at sige, at det var frokostsamtaler med andre partier, der medførte, at man skiftede.

Jeg er ikke sikker på, at det ikke havde været muligt at få det store projekt igennem her, men det ligger jo sådan, at nu har socialdemokratiet skiftet mening her. Det synes jeg også skal understreges.

Det er i hvert fald ikke på min anbefaling, man helt har opgivet det gamle projekt.

Må jeg sige to ting til. Dette er jo en ekspropriationslov. Det vil være muligt for de mennesker, der ikke ønsker, at der skal ske noget hurtigt i sagen, at få udskudt den endelige vedtagelse af denne lov. Lovforslagets § 1, stk. 2, omhandler ekspropriation.

Det håber jeg ikke man prøver på at benytte. Jeg vil gerne understrege, at efter min opfattelse bør vi, selv om vi først får førstebehandlingen her i marts, og selv om lovforslaget først er fremsat den 29. januar 1981, bestræbe os på at blive færdige med dette projekt, inden tinget tager på sommerferie. Det er dog overskueligt.

Jeg tror, det er nødvendigt, at vi får gjort noget ved Det kgl. Teater. Jeg kan sammenfattende sige – efter at have hørt på ordførerne og drøftet forholdet med dem bagefter – at jeg tror ikke på, at det lykkes at få et helt nyt skuespilhus til Det kgl. Teater op at stå nogen steder i København. Men det kan da være, jeg tager fejl. Det kan vi jo se på.

Jeg håber, til trods for at ministeren ikke kommenterede det, at ministeren har opfattet

det helt alvorligt, og jeg mener, at vi ikke kan være bekendt at lave så store ombygninger, medmindre vi tager alvorligt, at det skal være et teater, hvor også de, der er gangbesværede og handicappede på anden vis, kan komme.

Der er kun én pr. aften, der kan komme, og jeg må desværre konstatere, at de ansatte inde på Det kgl. Teater stadig væk ikke aner noget om de restriktioner, der gælder, til trods for at vi i tilsynsrådet har bedt om, at det bliver indskærpet. Jeg har oplevet igen for nylig, at man ikke ved, hvad det er, man gør.

Jeg håber, man forstår, at dette må drages ind i ombygningsplanerne. Man kan sige, at det kun er en lille ting, men jeg tror nu, at det er et led i at gøre Det kgl. Teater til alles teater.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Formålet med målsætningsudvalgets arbejde var også efter tidligere kulturminister Niels Matthiasens mening, at Det kgl. Teater trængte til at få ændret den lovgivning, der blev givet i 1935. Jeg er fuldstændig enig med kulturminister Niels Matthiasen på det område.

Men nu siger den nuværende kulturminister i bemærkningerne til lovforslaget, at da amter og kommuner i Københavnsområdet ikke kunne acceptere det, man foreslog som en ny styrelse, behøver man ikke at ændre denne lov.

Nu var det, vi fandt frem til, et forslag, som vi søsatte, og det, der var princippet i det, står jo stadig tilbage. Det var, at teatret får fri rådighed over sine egne indtægter. Det finder vi stadig er så umådelig vigtigt for teatrets trivsel.

Andre gode ting, som ligger i den betænkning, er rekruttering af personale, hvordan man i det hele taget bliver ved at få personale på alle de forskellige områder derovre, hvordan de bliver uddannet, i det hele taget fremtiden for teatrets skoler.

Der er mange, mange andre ting heri, det virkelig ville være godt at få drøftet og få ind i en ny lovgivning.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om hun vil afvise, at der stadig er brug for en ny lovgivning for Det kgl. Teater.

[Arne Melchior]

Arne Melchior (CD):

I anledning af hr. Wilhjelm's replik til min korte bemærkning i første runde vil jeg sige, at det er en udmærket måde at starte en permanent nyordning på at gå i gang med et eksperiment, der kan hjælpe sådan en nyordning på vej.

Må jeg så vende mig til ministerens tale. Ministeren understregede stærkt i sit svar til hr. Bernhard Baunsgaard og mig, at den helt åbenbare ændring, der er sket i socialdemokratiet's holdning til sagen, alene hviler på praktiske omstændigheder og overvejelser.

Ja, det er da klart. Der er vel heller ingen, der har indiceret noget andet. Der er vel ingen, der har sagt, at socialdemokratiet skifter kulturpolitik.

Men vi er jo enige om målsætningen for Det kgl. Teater. Der er vel ingen her, der ikke har de samme ædle motiver som socialdemokratiet til at få Det kgl. Teater, som vi elsker, til at fungere, til at have en kunstnerisk høj standard, til at have en sund økonomi, til at have en stor søgning, til at være hele landets teater, til at gøre alt for alle kunstarter. Det vil vi alle sammen.

Det eneste, vi har drøftet med kulturministerens forgænger og med ministeren nu, er, hvordan gør vi det praktisk bedst muligt, så der var ikke noget nyt i det.

Men jeg må også afvise det, hvis der i det skulle have ligget noget om, at vi andre har et andet syn på Det kgl. Teater. Jeg har lagt mærke til, at fru Gerda Møller ikke har været oppe i anden omgang, og det er da en fordel for debattens længde – ikke for noget andet – men det kan også skyldes, at fru Gerda Møller fik ros for at være meget positiv. Vi andre har været nøjagtig lige så positive over for den kunstneriske målsætning og hensigten med Det kgl. Teater, og fru Gerda Møller var på sin side lige så forbeholden som de fleste andre ordførere med hensyn til beløbets størrelse, med hensyn til den manglende specifikation af, hvordan de 175 mill. kr. skal anvendes osv.

Ministerens sagde også, at Det kgl. Teater ikke på nogen måde kunne undvære sin abonnementsordning. Ja, det er en påstand. Hvis jeg er rigtigt underrettet, er der i alt 12.000 abonnenter. De fylder godt og vel 100.000 pladser på Det kgl. Teater, op imod $\frac{1}{3}$ af dem, der er.

Det er da meget muligt, at hele landets teater skal give en rabat for at få faste kunder, som kommer op til 8 gange i Det kgl. Teater, men det drejer sig altså om 12.000 mennesker i hele det land, som Det kgl. Teater er teater for. Det er da ikke sikkert, at det ikke kan undværes.

Det er heller ikke sikkert, at det skal have den form, det har nu. Det kommer an på, hvilke økonomiske og kunstneriske konsekvenser det har, og dér skal vi i høj grad støtte os til teatrets ledelse og ekspertise. Men vi må alle – det er ikke mere indviklet og specielt – kunne have en mening herom.

Det kgl. Teaters belægningsprocent er noget i retning af 60. Undskyld mig, hvis jeg tager 2 pct. fejl. Der vil være en meget stor målsætning i – og det ved jeg er noget, den nye chef er mester i – at hæve den belægningsprocent, og så kan det godt være, at det netop må ske på en abonnementsordnings bekostning. Så er kulturministeren sikkert også glad, for så er det mål, hun har med teatret, bestemt også nået.

Jeg vil i det hele taget benytte lejligheden til at sige, at den nuværende teaterchef – og dermed være intet ringe sagt om den forrige, som skabte Comediehuset, så vidt jeg husker – har vist, at han er eksperimentelt indstillet, så jeg er helt enig i dette, at Det kgl. Teater har været og også i dag i høj grad er nyskabende og et pragtfuldt sted. Det er slet ikke den slags ting, vi er uenige om.

Til sidst til fru Ingerlise Koefoed: jeg har ikke lovet at dænge udvalget til med så meget arbejde, at vi ikke kan blive færdige. Jeg håber, at vi kan blive færdige, men det er så vigtigt, at vi bliver færdige så hurtigt som muligt og så grundigt som muligt, at vi i givet fald må arbejde i nogle sommermåneder. Vi har jo i dag intet hørt af kommentarer fra ministeren om de specifikationer, der mangler, men det får vi nok også meget bedre i udvalget.

Altså al støtte til ministerens intentioner, men pengene og metoden skal vi til at slås om.

Ministerens for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Må jeg allerførst kommentere en enkelt af de bemærkninger, hr. Arne Melchior sluttede med.

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Jeg takkede i begyndelsen af mit indlæg for den meget positive modtagelse, og jeg mente det. Jeg har været virkelig meget, meget opmuntret over den konstruktive måde, hvorpå dette lovforslag er blevet behandlet ved denne førstebehandling, og jeg mener det.

Det var en forglemmelse, når jeg ikke i den første runde fik givet en kommentar til udvalgsarbejdet. Jeg er fuldstændig klar over, at dette udvalgsarbejde vil kræve en betydelig oplysningsvirksomhed. Vi er i kulturministeriet parate til at tage imod alle de spørgsmål, udvalget måtte ønske at stille os. Jeg er til rådighed for samråd. Vi er indstillet på en meget, meget intensiv arbejdsperiode, og vi ønsker også lovforslaget færdigbehandlet før sommeren.

Når jeg er blevet spurgt, hvad grunden er til, at der er gået den tid fra januar til nu, så må jeg sige, at det alene er på grund af arbejdspresset på folketinget. Lovforslaget, fremsættelsen, bemærkningerne, alt har ligget klart fra kulturministerens side, men vi ved jo alle sammen, at der har været kø for at få vore mange lovforslag behandlet her i salen. Det er den eneste årsag, og jeg kan tilside udvalget al tænkelig parathed fra kulturministeriets side og fra min egen side til en effektiv og hurtig behandling. Vi er i meget, meget høj grad selv interesserede i det.

Jeg vil sige til fru Ingerlise Koefoed, at jeg er glad, hvis jeg har mistolket det første oplæg. Jeg lyttede meget omhyggeligt til oplæg nr. 2. Det har været vendingen »de vigtigste nyskabelser«, der har fået mig på dette spor. Blot som en forklaring.

Til fru Ingerlise Koefoed vil jeg også gerne gentage – det kan måske opklare den anden vej, hvad mit svar var på fru Mette Madsens spørgsmål om, hvorvidt det ville være muligt at lægge en skuespilscene bag ved den gamle scene – at der er intet teknisk til hinder derfor. Men jeg synes, at jeg har udtrykt min holdning dertil så tydeligt på mange måder, at jeg ikke behøver at gentage det her.

Til fru Mette Madsen vil jeg sige: nej, jeg afviser ikke, at der er brug for en ny lov, og jeg bekræfter, at Det kgl. Teater også vil blive omfattet af den nye teaterlov, som vi venter at fremsætte forslag til i samlingen 1982–83. Der er ikke tale om, at de mange konstruktive forslag skal samle støv. Det var kun

en detalje i sammenhængen, jeg kommenterede.

Jeg forstår også godt fru Mette Madsens holdning til, at teatret har fordel af at have fri rådighed over egne indtægter. Jeg har selv arbejdet på og fået aftale med finansministeren om, at vore museer må modregne indtægter i udgifter. Jeg svarede blot, hvad der havde været målsætningsudvalgets vurdering. Men jeg er parat til i det kommende arbejde også at drøfte organisationen. Det står jeg naturligvis ved.

Så vil jeg sige til fru Mette Madsen, at jeg blev måske lidt ivrig, da jeg talte om turnévirksomheden. Det, jeg sagde med hensyn til udvidet aktivitet i ombygningsperioden, var alene, at jeg forestillede mig en udvidet skuespilaktivitet, og så gled jeg over til mine egne synspunkter om turnévirksomhed. Det var ikke på nogen måde en antydning af, at Fru Mette Madsen ikke havde den samme holdning. Jeg kender den og påskønner den.

Jeg er blevet bedt om lidt mere konkrete holdninger til de nye aftaler og overenskomster. Til det kan jeg sige, at på nuværende tidspunkt er alle relevante aftaler og overenskomster opsagt. Forhandlingerne vil på statens vegne blive ført af finansministeriet, og de kan begynde ganske snart.

Jeg kan ikke finde det hensigtsmæssigt at omtale forhandlingsoplæggene i detaljer her i salen. De er nemlig meget detaljerede og, om jeg så må sige, meget aftaletekniske.

Hvis det ønskes, er det klart, at jeg vil finde en form for en hensigtsmæssig orientering af kulturudvalget om dette materiale. Men jeg må bede om forståelse for, at jeg ikke, før forhandlingerne imellem de to parter er startet, kan sige klart og entydigt, hvad jeg vil acceptere. Der er så mange elementer inde i disse forhandlinger, at vores holdning til en løsning naturligvis må afhænge af mange af disse deles placering i den endelige aftale.

Til hr. Poulsgaard vil jeg sige, at mine bemærkninger om rationaliseringsvirkningerne – måske har jeg talt lidt for hurtigt – ikke gik ud på, at jeg i dag ved nøjagtigt, hvad vi kan opnå. Naturligvis kan vi ikke vide, hvad omkostningsniveauet vil blive, når vi skal ind i en ny arbejdsform. Hvad jeg sagde, var alene, at vi havde meget eksakte oplysninger fra rationaliseringsgruppen og fra det arbejde, der er udført, og at det også kan stilles til rådighed.

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Jeg vil sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at det var alene den røde lygte – som altid næsten paralyserer mig – der gjorde, at jeg ikke svarede på spørgsmålet om handicappede. Jeg er fuldstændig enig i, at det er en meget vigtig sag, at vi skaffer virkelig forbedrede vilkår for handicappede, og at den tanke skal være meget klart formuleret i arbejdet med en ombygning. Hvordan man praktisk bærer sig ad, kan jeg ikke sige, men kravet er efter min opfattelse fuldstændig rimeligt.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg troede ellers, at en teaterminister var begejstret for røde lygter, men der er flere sammenhænge naturligvis.

Jeg vil tillade mig at gøre endnu en bemærkning om udvalgsarbejdet, fordi jeg synes, det er så enormt vigtigt.

Der er to ting, der må huskes, for der kan sidde en og anden og tænke: kan de ikke få snøvlet sig færdig på 2½ måned? Men ministeren ved som vi andre, at de sidste måneder af folketingssamlingen er enormt tidspressede. Det er der nogen der kritiserer. Det kan slet ikke være anderledes. Det er helt i orden. Men det er til gengæld heller ikke noget, man kan tillade sig at se bort fra.

Og der er kun ét stort parti, og det er regeringspartiet, og de vil helst have, at der står i betænkningen, at vi vedtager lovforslaget uændret, og så er det i orden. Det er i hvert fald det mest tidsbesparende. Men så nemt kan det ikke gå, og derfor må der gives samtlige partier, også de mindste, den nødvendige tid til at gennemarbejde det.

Jeg takker for tilsagnet om kulturministeriets hurtighed og villighed. Det er jeg fuldstændig overbevist om fra ministeren og henhver. Men vi andre skal også kunne arbejde os ind i det. Det var det ene forhold.

Det andet forhold er, at det bliver et krav – og jeg føler mig næsten overbevist om, at det bliver massivt, og jeg håber, at ministeren og socialdemokratiets repræsentanter i udvalget vil slutte sig til det – at der bliver kamp om det, at der altså bliver mulighed for nogle bedømmelser fra, skal vi sige uafhængige folk, gerne en art licitation.

Jeg kan godt se, at det er svært med licitation i en sådan sammenhæng. I så fald skal arbejdet være temmelig nøje beskrevet inden. Men der må nogle andre mennesker ind og beregne. Så gør det ikke noget, at man til sidst kommer til det resultat, at forslaget var velfunderet og velmotiveret.

Men der kan nok ikke regnes med, at disse penge bevilges, hvis man ikke lukker op for, at der er andre, flere, der får lejlighed til at bedømme: hvad er vigtigere end hvad, hvad kan undværes, hvad skal tingene koste, hvad er rimeligt?

Det vil tage tid, for man kan ikke lade nogle firmaer eller eksperter træde ind i noget sådant uden at give dem den fornødne tid til at danne sig deres skøn. Og det har jeg forstået ret klart ikke er foregået endnu.

Derfor frygter jeg altså, at vi må bruge noget ekstra tid. Men det skal ikke skorte på vilje til at få et positivt resultat og få det så hurtigt som muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 13. marts 1981, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.35